

Kolektiv autorů: Bulvarizace českých médií

Společnost – média – sociologie

Proč se česká média bulvarizují? Proč se tzv. seriózní tisk i elektronická média tak usilují přiblížit se triviálností svých obsahů a vnějškovou vizuální efektností svých forem přiblížit deníkovým tabloidům či komerčním televizím? Je to opravdu proto, že mizí inteligentní čtenář, posluchač, divák médií, nebo si jen média sama usnadňují život a na snižování nároků poptávky publika se jen vymlouvají?

Všechny tyto otázky trápí mnohé intelektuály zabývající se – ať z akademické pudy, či z živé mediální praxe – podobou dnešního mediálního světa. Světa, který formuje, a často deformuje veřejné mínění, třeba jen tím, že mnoho podstatných informací nezveřejní, neboť se mu už mezi všchnu tu bulvární čalamádu nevejdou.

Jistým paradoxem je, že téma bulvarizace českých médií se táhne odborným, profesním a zčásti i poučeně-laickým diskursem už mnohá léta. Už v roce 2004 se v prostorách Ministerstva kultury ČR v Praze na Maltézském náměstí konala konference se stejným tématem – Bulvarizace médií. Pořádala ji tehdy společnost Česká média spolu s Institutem mediální komunikace při Univerzitě J. A. Komenského. Téma však zdaleka za léta od toho času nezaniklo. Spíše – možná i pod vlivem nástupu nových, rovněž vizuálně velice agresivních médií (internetu) nabralo na dynamice a brizanci.

O málo víc než dekádu poté, 21. října 2015, se tamtéž odehrála konference s názvem Bulvarizace českých médií. Vystoupili na ní jak zástupci akademické sféry, vysokoškolští pedagogové, tak lidé z mediální praxe, redaktoři, šéfredaktoři, ale i nezávislí intelektuálové, kteří přicházejí se světem médií do styku rovněž profesionálně, ale z jiného úhlu. Pokusili jsme se společně předestít určitou škálu námětů, myšlenek a vysvětlení, jak a hlavně proč k bulvarizaci českých médií dochází a jaký to má dopad na mediální publikum a obecně na společnost. Z pochopitelných důvodů jsme se nepokoušeli o vymyšlení nějakých návodů či postupů, jak tyto trendy zastavit či zvrátit, neboť takové inženýrství nemá žádný smysl ani opodstatnění. Úkolem moderního intelektuála je snažit se co možná do hloubky zachytit a analyzovat problém, hledat jeho podstatu a upozorňovat na (někdy málo viditelné) souvislosti. Jde tedy o pochopení problému, ne jeho řešení. Tento problém nemá jiné řešení, než spontánní vývoj mediálního světa v kontextu společenských, politických či ekonomických událostí. Je možné, že po nějakém čase se znovu zastavíme a podíváme se, kam onen vývoj naše média zavedl, a také, zda se potvrdily, či naopak vyvrátily některé naše domněnky a analýzy. V tom je cena podobných setkání i nadčasový význam toho, že jsou pro budoucnost zachyceny alespoň v písemné formě – např. prostřednictvím tohoto sborníku.

Zařadili jsme do něj většinu příspěvků, které na konferenci zazněly. Chybí příspěvek redaktora Lidových novin Martina Shabu, který byl na konferenci samotné vítaným přínosem jako pohled člověka z aktuální praxe v denním tisku, avšak do přece jen kontextuálně i oborově širší polemiky – jako víceméně popis praxe v jednom periodiku – příliš nezapadal. Naopak je zde navíc příspěvek Martina Kasardy, který se velmi dlouho zabývá rolí bulváru v kontextu slovenských médií a jeho pohled je nesporně inspirací pro naše uvažování nejen jako zkušenost ze sousední, byť kulturně i historicky neobyčejně blízké země, ale i tím, jak originální zvolil autor úhel pohledu na danou problematiku.

Věříme, že tento sborník bude platným příspěvkem k odborné i laické diskusi o roli a stavu hromadných sdělovacích prostředků, a možná i inspirací pro nějakou jejich budoucí případnou kultivaci.

Brožovaná, formát 148x210 mm, 56 stran
Doporučená maloobchodní cena: Kč 149,-

Uvedení do distribuce Nakl. ČAS: březen 2016
ISBN 978-80-87957-08-0

Vydává Občanské sdružení Medias res, Masarykova 746, 25219 Rudná

Distribuci zajišťuje Nakladatelství ČAS s.r.o., Slepá 246, 252 03 Řitka
info@nakladatelstvicas.cz, www.nakladatelstvicas.cz

Ukázky:

Prof. Milan Knížák **Zábavou k zániku**

Nejnebezpečnější zbraní současnosti není atomová či vodíková puma, mezikontinentální střely či laserová děla. **Nejnebezpečnější zbraní současnosti je informace.** Je to druh viru, který se lavinovitě šíří velkou rychlostí a nelze se před ním schovat. V poslední době se ukazuje jako nejnebezpečnější médium **internet**, který otevřel stavidla lidským **neřestem**. Často mám pocit (když si prohlížím nějaké diskuze na internetu), že svět je stokou, poněvadž nejaktivnější na síti jsou právě ti, kteří trpí závistí, neopodstatněnou zlobou a především jsou hluboce nevzdělaní. Internet, který měl být otevřením informačních zdrojů, se (naopak) stal školou negramotnosti a agresivnosti. Je plný pa-informací a povrchností. Současná mladá generace přestává hledat zdroje v knihách a spoléhá se na informace lehce k nalezení na internetu (např. ve Wikipedii) a dochází tak k prudkému poklesu obecné vzdělanosti.

Média již dávno nejsou informatory společnosti. Tradiční nehmotná média, např. televize a rádio se nejen snaží formovat politické názory posluchačů a diváků, ale určují i to, jak mají lidé bydlet, oblékat se, líčit, česat, jak provádět sex, co jíst, jak nejlépe spát, atp. a to se mění podle módních vln. Část společnosti se tomu směje, ale většina naslouchá a poslouchá.

Média hierarchizují společnost. Vytvořila třídu VIP (velmi důležitých osobností ?!) a sdělují nám, kteří to jsou, jejich skandály, např. jak dámám vykukují kalhotky a pánům selhává potence. Neomylně vybírají ty nejpovrchnější a nejhloupější jedince a ukazují nám jejich hloupé životy jako vzor. A tak posloucháme telecí názory nevzdělaných, které jsou nám předkládány jako moudra.

Když se lidem z médií podaří vyhrabat nějaké svinstvo, představují se jako hrdinové a morální vzory. Zajímavé je jak se dovedou rychle sjednotit, když se jedná o hon na někoho, kdo se médiím znelíbil. Jsou nedostižní v umění, jak udělat i z inteligentního člověka blbce. Systém fungování médií je založen na znejistění a ponížení těch, kteří jsou v jejich hledáčku. Média neodráží spektrum názorů, jen rozagitovávají to, co chtějí právě prosadit.

Další fenomén, který určuje povahu médií je lenost. Honící mediální psi se spokojí s informací, která se jim hodí a nedají si práci ověřit, zda jde o fakt či fámu. Žijeme tak ve virtuálním světě, kde rozdíl mezi realitou a fikcí mizí. Mizí hodnoty, které patřily k základnímu vybavení společnosti, hodnoty, které lidskou společnost strukturovaly. Navíc společnost hledá jak proměnit každou lidskou činnost v zábavu, což je absurdní. V nepřilíh dlouhém časovém horizontu poznáme, jak krutě se nám to vymstí. Chceme učinit zábavou i školství a kulturu. Ale to jen prohlubuje lenost a činí to člověka apatickým a necitlivým. Obtížnost, monotónnost a především pokora jsou samozřejmou součástí každého učebního a poznávacího procesu.

Cítím se v tomto světě ohrožen médii především proto, že místo aby s informacemi pracovali lidé, kteří jsou vzdělaní a mají vypěstovanou občanskou odpovědnost, tak se do médií dostali lidé bez morálky, bez vzdělání a s touhou manipulovat. Touhu manipulovat dávají média tak výrazně najevo, že se zdají být zbytečné volby a soutěže politických stran. Faktickým

vládcem současného světa jsou média, která nikdo nevolil. Je to diktatura médií, podobně jako diktatura proletariátu, kde se za „vládou lidu“ schovávali komunističtí zločinci.

PhDr. Petr Bílek

Jsme hraví

Lidé jsou stále mladší. Průměrný mentální věk publika se snižuje. Bez ohledu na prodlužující se věk dožití. Někteří příslušníci našeho civilizačního okruhu nestihnou dospět a už v pozeňnaném věku umírají. Dětství v dostatku je dětstvím plným her. Hra rozvíjí kreativitu, hra napomáhá socializaci jedince, hrou se učíme. Hra však není jen otevíráním vějíře možností, které svět člověku nabízí. Hra není jen půjčovna sociálních rolí. Hra nemusí být nároková, hra nemusí aktivizovat. Nejpříjemnější je hra, jež srovnává náš účet s časem. Hra je přístupnou formou řízené kineze času. Hra jako opakující se víření viditelných prvků, do něhož lze podle předem daného algoritmu hráčem v omezené míře zasahovat nebo je spoluprožívat a tím spotřebovávat čas, který by se jinak rozlil v nestrukturovaný oceán nudy. Ústřední výhodou hry je, že není doopravdy, neobtěžuje, když na ni nemáme náladu, nebolí. Hra má pevný horizont, vzdoruje nečekaným katastrofám. Komplex hry a s ním spojený průmysl vyvažuje v saturované společnosti oblast práce a nepříjemných povinností. Dočasně udržitelné fungování postindustriální společnosti není bez průmyslu hry možné. I když zatím nemá tento resort vlastní ministerstvo, jeho ekonomický potenciál je nedozírný.

Digitální svět a jeho virtualita se staly plodným mateřským lůnem průmyslu her, jehož porodní potenciál mnohokrát předčí kapacity všech výrobních linek všech světových automobilek dohromady. Ekonomický i emocionální potenciál těch her, jež dávno existovaly před vznikem matrixu, dosáhl svých skutečných možností teprve s jeho příchodem. Nejzřetelněji to můžeme vidět v současné době na sportu. Fotbal je svými korupčními možnostmi směle srovnatelný s politikou. Kultura, její producenti a zbývající hrstky konzumentů nepostřehli, že sfúzovali s komplexem her a že se bez odmlouvání přizpůsobují pravidlům jeho fungování. Postupný zánik dosavadních tradičních pojmových struktur spojených s označováním tzv. kulturním fenoménů je sledovatelný ve všech jazycích. Zaměnitelnost počítačových her a úspěšných videomateriálů nazývaných ze setrvačnosti ještě filmy by jen slepým zabránila, aby nemluvili o infantilizaci jako o tendenci prosazující se v atmosféře, z níž žijí naše srdce a mozky.

Často slyšíme nářky, že ze zpravodajství se vytratilo rozlišování důležitých a nedůležitých zpráv. Přitom nám uniká, že pro věčného mentálního adolescenta dychtivého sexu a vzrušení, který se ujímá primátu v populaci, jsou bulvární příběhy životně nosnější než soudní dohra genocidy ve Rwandě. Navíc to má pro vysílatele ještě jednu výhodu. Vycházet vstříc klientovi bez paměti je pohodlnější než uspokojovat zvědavce a nenechavce. Není daleko doba, kdy bude každých pět minut potřeba připomenout divákovi, na jaký program se dívá, a převyprávět ve zpravodajské relaci dojemný případ zříceného mostu ve Vilémově po deseti minutách po první verzi, aby měl čas vstřebet ho v úplnosti. Opakování textů v jednom a téže vydání denního tisku tuto praxi dovádí k dokonalosti. A šetří to práci redakce. Falešný hlas lidu sákně do televize zatím jen epizodicky prostřednictvím sociálních sítí, ale už tyto první náznaky bleskově na okamžik nasvěcují scénu v její budoucí bezbřehé neuchopitelnosti a nefunkčnosti. Bude dobrá na hraní.